

7, 73

(1839)

Kaynak

HALKEVLERİ DERGİLERİ

Halkevinin adı	Derginin adı	Kaç günde bir çıktığı
Adana	Görüşler	Aylık
Afyon	Taşpınar	»
Amasya	Yeşilirmak	»
Antalya	Türk Akdeniz	İki aylık
Bafra	Altın Yaprak	Aylık
Balıkesir	Kaynak	»
Bursa	Uludağ	Üç ayda bir
Burdur	Ülker	Aylık
Artvin	Çoruh	İki ayda bir
Denizli	İnanç	Aylık
Diyarbakır	Karacadağ	»
Elaziz	Altın	»
Eminönü	Yeni Türk	»
Eminönü	Halk bilgisi Haberleri	İki ayda bir
Kayseri	Erciyeş	Aylık
Eskişehir	Halkevi	»
Gireson	Aksu	»
Isparta	Ün	»
İzmir	Fikirler	15 günde bir
Kars	Doğuş	Aylık
Konya	Konya	»
Manisa	Gediz	»
Mersin	İçel	»
Merzifon	Taşan	»
Milas	Yeni Milas	»
Muğla	Muğla	»
Niğde	Akpınar	»
Niksar	Ülker	»
Trabzon	İnan	»
Samsun	19 Mayıs	»
Sinop	Dıranaz	»
Sivas	Orta yayla	»
Yozgat	Bozok	15 günde bir
Zonguldak	Kara Elmas	3 Ayda bir

İYESİ

T. F. SILAY

KAYNAK

Yayın Direktörü

ABDİ

Agabey Oğlu

Balıkesir Halkevi Aylık Dergisi

SAYI: 73

19 . 2 . 1939

YIL: 7

Halkevleri ve Yedinci yıl.

Yazan: Mehmet YAŞAR

OSMAN FEFİT RAĞLAMIN
TÜRK TARİHİ
ARMAGANIDIR

Halkevi...

Bu ismi ilk duyduğum zaman hayırlı bir müessisenin kurulduğuna inandım. Fakat kafamda o anda teşekkül eden anlam çerçevesi, bugüne kadar görüp takdir ettiklerimizin hepsini içine alamıyacak derecede küçük bir görüş sahasına malikti: Halk için kültür evi.

Bu gün, halkı, menfaatlerini temin etmesi için her sahada tenvir eden ve her yönde tatmine çalışan bu bina, namütenahiye yol olan Kemalizmin mabedidir.

Cami yahut kilise, Allahtan korkanların Allaha sığınmak için, cehennemden çekinenlerin cenneti kazanmak için kostukları bina, onların anladığı manayı istihdaf ederek değil; mevhum ve azametli bir varlığa dayanan dinlerin ümmetlerini her an uyanık tutmak, ara sıra zafa uğrıyan imanlarını takviye etmek için kurulmuştur.

Malesef zaman semavî dinlerin mabetlerini mütevekkillerin sığnağı haline getirmiştir.

Kemalizm de bir dindir. Fakat bu din, mevhum bir mefhuma değil, ilmin kabul ettiği bir realiteye dayanır, Bütün kuvvetini milletten alır ve o kuvveti millet için istiklâli, refahı ve saadeti için harcar.

Tanrıya dayanan dinler bugün büyük sarsıntılar geçiriyor. Bu sarsıntıya dayanamayıp dökenler bedbin ve idealsiz ölüyor veya yaşıyorlar.

Kemalizme inanlar kendilerini aşktan daha kuvvetli bir bağın teması içinde hissederler; istikbale bakan gözlerinde, fütür, korku ve tereddüt bulutları yerine - sonsuz imandan gelen - cesaret, güven ve irade parıltıları doludur.

İşte Halkevleri bu imanlılar kitlesine bütün milleti dahil etmek için kurulmuştur.

Seneden seneye adetleri çoğaltılan bu mabetler, ilerde en küçük köylere kadar teşmil edilecek ve tek kalp gibi yaşayan 17 milyon Türk, o zaman daha kesif nüfusla, tek bir iman gibi adımlarını sıklaştıracaktır.

Yakında Halkevlerinin yedinci yıldönümünü kutluluyacağız

Yedi yıl... Belki başka milletlerin başarıları için küçü bir zaman fasılasıdır.

Faka bütün devletler tasdik ederler ki:

Türkiyede bütün başarılar Atatürk devriminin hızı içinde oluyor. Yakın bir istikbal her Türkü bir Atatürk olarak karşılayacaktır.

Karasi Oğulları Kimlerdi?

Yazan : Ekrem ÇAVULDUR

— 3 —

Tarihlerin nakletmekte olduğu bir vaka ve bu vakanın doğduğu hadisat, bize siyaki tarihiden istinbat edilecek bir hakikatı aydınlatmaktadır.

Bu vakaya gelince: İzzettin Keykâvus ikincinin müsafır bulunduğu mahalde maiyetile kurduğu bir içki meclisinde maiyetinden birinin serhoşluk tesiriyle « Eğer bize mücadele edersen bir gün şika gahda kırılın üzerine üşüp katledelim ve bu vilâyeti fetih ve teshir eyleyelim » yolundaki teklifatın, mecliste hizmeteden bir rum tarafından İmparatora haber verilmesidir ki bu kabil bir serhoşluk vakası yüzünden İmparator Mihail pelaolog, büyük müsafırını ve aynı zamanda kendi hemşiresini hapsetmiş olmasa karektir. Hapis ve idam keyfiyetinde başka amillerin aranması lâzımdır.

İzzettin'in oğulları Gıyaseddin Mesut ve Feramezin Dobricaya giderek Ali Bahadura iltihakı, Etolya, Mizya ve Hellisbontı kışmen işgal etmiş bulunan Danışman oğullarından kalem ve karasi beylerin bunları arkalaması yüzünden Dobrucaya geçen Türkmenlerin, etraflarına gösterdikleri muvaffakiyetler, Dinlerini değiştirmekle beraber aslan Türk ve hristiyan olan Bulgarlara bile mal olmıyan Koman Türkleri-

nin [1] ırkdaşlık ve kan kardeşliği yüzünden bu Türkmenlerle beraber olabilmeleri ihtimali, Bulgarlarla beraber Sırpları ve Rumlarda ürkütüştür.

Sözü Geçen bu arkalamalar, muvaffakiyetler ve bağlantılar, İmparatoru tacutaht gaygusile temelli kuşkulandırdı.

Bu korku sonundadır ki bir serhoşluk vakası düzülerek İzzettin'in oğulları Ali behadur Dabrucadan getirilmiş; Ali Behadur, idam edilerek diğerleri habsolunmuştur.

1 — Bu vaka üzerine Kıpçak hükümdarı tarafından gönderilen yirmi bin Türk suvarisinin Yıldırım süratle gelerek İstanbul kapuları önünde kılıçlarını parlatması,

2 — İzzettin ve oğullarından Gıyaseddin ile birlikte Dobricadaki Türkmenlerden ileri gelenlerin Kırına nakledilmeleri,

3 — Gıyaseddin'in pederi öldükten sonra Anadolu'ya geçip Gıyaseddin Mesudu sani olarak Selçuk tahtına oturması,

4 — Bundan böyle Karasi beyin Gıyaseddin Mesudı saninin nüfuzlu ümerası arasına geçmesi dolayısıyla Mizya ve Hallispond

[1] Tarihi Osmani Encümeni mecmuası cüzü: 17 sayfa 1086 Komanyani Oguz türkleri) başlıklı yazı İstuyan Cansızofun

kıtalarını hemen hemen tamamen elde etmesi,

5 — Dobricadaki Türkmen bakiyyesinin gittikçe artan Bulgar ve Rum tazyikatına dayanamıyarak Halil Ece kumandasında ve Karasi beyden gördükleri yardımlarla Karasi iline geçmeleri,

Gibi hadiseler, gerek sıhriyet yakınlığı ve gerekse tarihi yoldaşlık hasebile Selçuk Türkleriyle Danışman Türklerinin bir birlerinden ayrılmadıklarını ve bu iki boydan çıkan iki hanedandan birinin diğerini arkalamaktan geri durmadığını bize göstermiştir..

Yine bu hadiseler bize gösteriyorki; yukarıda tafsil ettiğimiz birinci Gıyaseddin Keyhus-

revin Ülkesinden uraklamasında olduğu gibi İzzettin ikinci Keykâvusun uzaklaşmasında da Danışman oğulları, işe karışıyorlar; Selçuk hanedanile el ele vererek birkaç asırdır hüküm ve saltanatları altında bulundurdıkları Anadolu Halkını, müstevli Moğulların tazyik ve mezaliminden kurtarmak ve ona yeni bir yaşayış tarzı bulmak emeliliye can çekişdirmekte olan - Selçuk Devletini Bizans imparatorluğunun zayıf bünyesi üzerine yeniden kurmak çaresine baş vuruyorlar!

Ne çareki Bizanslıların atik davranması, daha doğrusu Selçuk Hanedan ve Ricalindeki Ahlakî zaafın fazla ilerlemesi, bu teşebbüsü körletiyordu ..

Arkadaşım Aliye.

Bir salı sabahıydı gözlerini kapadın
Daha gençtin çok erken bize kara bağladın
Niye ölümü böyle geçliğinde anladın
Şimdi annen yalnız feryadlarla inliyor.

Zavallı anneciğin görmeseydi acını
Bu vakitsiz ölümle yolmasaydı saçını
Verseler de ona şimdi dünyaların tacını
Kalbinin derinliği Ali diye inliyor.

Bilki Ali, unutmam unutamam hiç seni
Yanarım yalnız şuna, almadın hevesini
Dinle gözümde akan yaşlarımın sesini
Bu sineye açtığın bir yarala inliyor.

MUSTAFA GENÇ

Zağnos Paşa Ahfadına Ait Bazı Mezar Taşları

Yazan: K. Kâni AKPINARLI

— 2 —

Zamanının büyük ve zengin vakıflarından olan (Zagnos Paşa evkafı) mütevellilik işlerini ele geçirmek maksat ve gayesile adam öldürüldüğünü mülga şerriyye mahkemeleri sicil kayıtlarından öğrenmekteyiz.

Zagnos ailesinden İlyas bey zade İbrahim bey ile biraderi Cafer ve oğlu Halil ve bir kaç avnesi, amuca zadelere Abdülkadir beyi, seksen yaşını mütecaviz iken öldürerek mezkûr vakfın tevliyet işlerini mükerreren ele geçirdiler. Abdülkadir beyin oğlu Ahmet bey merkeze müracaat ederek, babasının amuca zadelere tarafından öldürülerek tevliyet işlerinin zorla ellerinden alındığını ve bunun hilâfı kanun olduğunu saraya arz etmesi üzerine padişah tarafından isdar olunan fermanı alıyan mucibince vaziyete müdahale eden İstanbul mahkemesi şerriyyesi, tevliyeti bunlardan alarak Abdülkadir beyin oğlu Ahmet beyi, valdesi ve kardeşlerine iade etti.

Bu katil vakasını yapanlardan İbrahim bey mütesellim ve serdarlıkla şöhret bularak serkeşane hareketile halkı usandırmış ve kardeşi Caferle beraber bunların tegallübünden bıkan hükümet, idamlarını emreylemesi üzere

rine kaçmışlardı. İbrahim bey İstanbulda Şehbaz giray'ın yanında saklanarak bilahare af edilmiştir. Cafer beyde (1191) senesinde Karesi mütesellimliğinde bulundu.

Ahiren, Türk tarih kongresine sunulmak üzere, Vakıflar umum müdürlüğü tarafından nesredilen broşürde bu katil hadisesine ait bir vesikayı, mütevellilerin tağallüp ve kötü idarelerini pek açık göstermesi dolayısıyla aynen aşağıya tercüme ediyoruz :

TEVLIYETİ VAKF MERHUM ZAG- NOS PAŞA VE MEHMED BEY VE SİTİ HATUN VE FATMA SUL- TAN DER BALIKESRİ

Erbabı istihkakdan Ahmet bey müstetabe arzıhal sunub evkafı mezbûrenin vazifei muayyine ile senevi yüzbin akçe malı maktuun beyanile canibi miriye eda ve teslim etmek şartile berveçhi meşruta tevliyeti akdem babası Abdülkadir bey üzere ve seksen yaşını tecavüz edib kazayı aliyye vaz'u hareketi yogiken amca zadelere İlyas bey zade İbrahim bey ile biraderi Cafer ve oğlu Halil bir kaç nefer avnelerile üzerlerine fesad ve hanelerini yıkdırup tevliyeti mezkûre bana intikal eylesün deyu bigayri hak

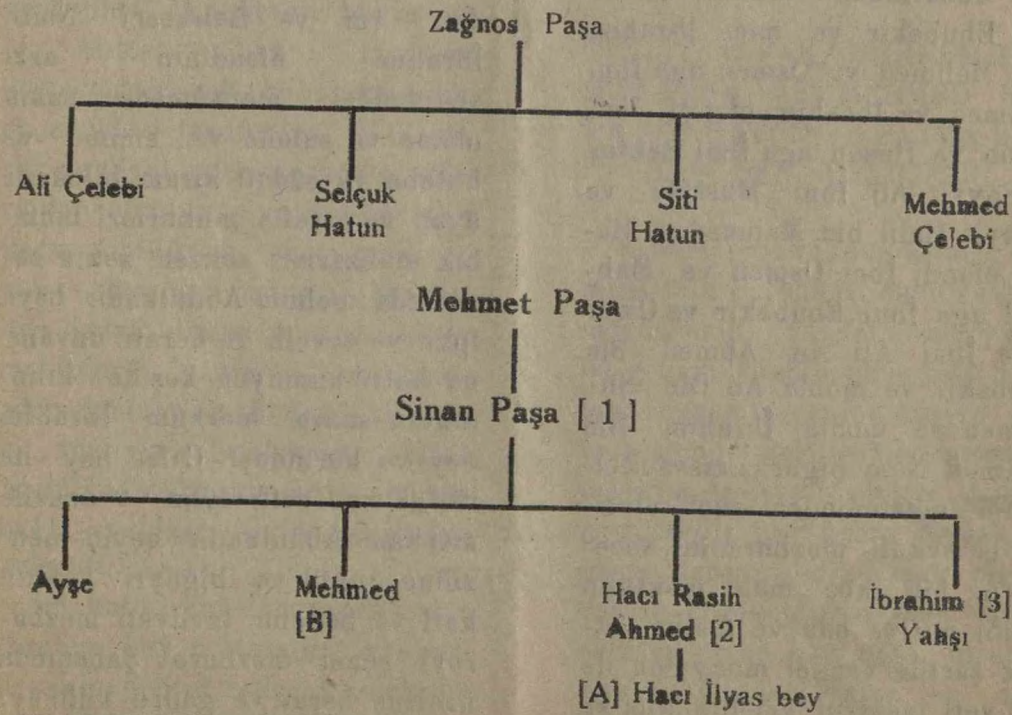
babası mezbuz Abdülkadir beyi katil ve tevliyeti mekumeyi üzere berat ve kenduye garet ve kat'ı menadili ber ve bahr eyleyüb bundan akdem tevliyeti mezbure ref'inden kendu ile dört nefer karındaşlarına ve valdelerine tevcih olunmuşken tekrar ref'etdirüb mezburlar bu defa Balıkesri kazasının ihtilâl nizamına badi ve niçe hasareti azimeye bais ve bu makule ehli fesad bagi ve katilin zeamet ve tevliyet tasarrufu hilâfı kanun olmagla tevliyeti mezbure katili mezburun ref'inden babaları mahlûlundan kendulere ibkâ buyurulmak baabında ve istid'ayı inayet etmelerile sadır olan fermanı âliye imtisâlen derkenarlara ve arzihale nazar ve vilâyetlerinden deraliyyede müsafiren sakin Anadolu kuzatından Mehmed efendi İbni Ebubekir ve hacı İbrahim İbni Mehmed ve Osman aga İbni Mehmed ve İbrahim efendi İbni Hasan ve Hasan aga İbni Bektaş ve Seyyit Ali İbni Mustafa ve Esseyit Halil bin Mehmed ve Hasan efendi İbni Osman ve Mahmud aga İbni Ebubekir ve Ömer Beşe İbni Ali ve Ahmed Bin Ebubekir ve monla Ali Bin Süleyman ve monla İbrahim Bin Mehmed Nam bigaraz mevsukulkelâm müsliminden sual olundukda evkafı mezburenin senevi yüz bin akçe mali maktuun canibi miriye eda ve teslim etmek şartile vazifei muayyine ile tevliyeti tasarruf amelî kadim ve vakfiyyei mamûlünbiha mucibince ekberi eslâh evlâde meşrute olub 1184 senesinde ekberi es-

lâh evlâddan İlyas bey fevt ol-
dukda tevliyeti mezbure müte-
veffayı mezbur ile derecede mü-
savi batnı evvelde münferid ka-
lan Abdülkadir bey İbni Mehmed
Bin Sinan paşaya tevcih olunub
üzerinde iken derecei sanide
olan müteveffayı mezbur İlyas
beyin oğlu İbrahim bey bir kaç
senedenberi kazalarda âyan ve
serdar ve mütesellim olmagla
beldei mezkûre desti galebesine
giriftar olduğuna binaen hilâfı
şartı vakıf tevliyeti mezbureyi
bir takrib üzerine ve iradı vakfı
itlâf ve ashabı vezaife ve imaret
tayinatını kat' ve zulmü müddâd
ve merhum Abdülkadir bey bi-
kes ve ihafei idam sebebiyle hak-
kı taleb edemeyüb mezbur İbra-
him beyia menasibi ref ve zu-
lüm ve adaveti vaki olduğuna
binaen tevliyeti mezbure üzerin-
den ref ve Balıkesri Najibi
İbrahim efendinin arzı
ve beldei merkumede sakin
ulema ve suleha ve eimme ve
huteba ve sâdatı kiram bilcümle
âyan ve egrafın mühürleri muta-
bık mahzarları seksen sekiz se-
nesinde mehum Abdülkadir beye
ipka ve tevcih ve beratı unvanı-
na hattı humayun keşide kılın-
dıktan sonra merhum İbrahim
bey ve karındaşı Cafer bey ile
ittifak ve ceffüleylin avnesile
merhum Abdülkadir beyin men-
ziline duhûl ve bigayri hakkın
katil ve badehu tevliyeti mezbureyi
senei mezbure Şabanında
üzerine berat ve gadrû külli ey-
lediğine binaen mezkûr Abdülka-
dir beyin zevcesi ve mezbur İbra-
him beyin hemşiresi Hatice ha-

nıma tevcih olunup nisfı kasrû yedinden oğulları Ahmet bey ve Ali ve Mehmed ve İbrahim ve kerimesi Hatice evlâdı mezbur Abdülkadir beye tevcih ve beratları unvanına hattı humayun keşide kılınıb badehu reflerinde merhum İbrahim beye ipka olunup halâ üzerilerinde olmağla tevliyeti mezbure vakfiyei mamulünbiha mucibince vâkıfın ebnaın ebnaın ebnaının ekber ve eslahı olup evlâdı vâkıftan derecede kendüden akdem zükûr mevcut olmadığını muslemunu merkumun her birerleri âlâtarikışşahade meclisi şerde haber vermelerile tevliyeti mezkûre merhum İbrahim beyin refinden mezbur Ahmed beye şartı vâkıfı ameli kadim üzere tevcih ve ipka ve yedine beratı âlişan ihsan buyurulmak iktiza eylediğın Rumeli Kadıaskeri Dürri zade faziletli Esseyid Mehmed Ataullah efendi hazretleri ilâm etmelerile ilâmları mucibince refinden ipkaen tevcih ve beratı i'ta kılındı. 1193

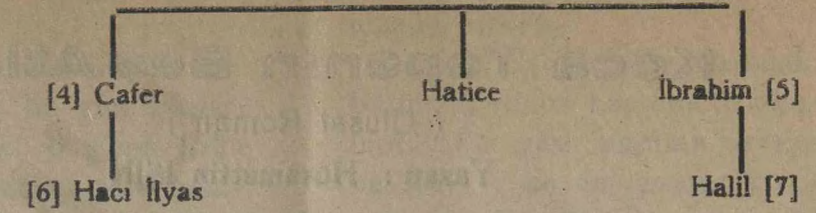
arzu hal ve sadır olan fermanı âlişanın kaydı natık ve sahibi arzıhal Ahmed bey vâkıfın ebnaın ebnaın ebnaının ekber ve eslahı olup evlâdı vâkıftan derecede kendüden akdem zükûr mevcut olmadığını muslemunu merkumun her birerleri âlâtarikışşahade meclisi şerde haber vermelerile tevliyeti mezkûre merhum İbrahim beyin refinden mezbur Ahmed beye şartı vâkıfı ameli kadim üzere tevcih ve ipka ve yedine beratı âlişan ihsan buyurulmak iktiza eylediğın Rumeli Kadıaskeri Dürri zade faziletli Esseyid Mehmed Ataullah efendi hazretleri ilâm etmelerile ilâmları mucibince refinden ipkaen tevcih ve beratı i'ta kılındı. 1193

1231 Senesine kadar Zağnos paşa aile şeceresi

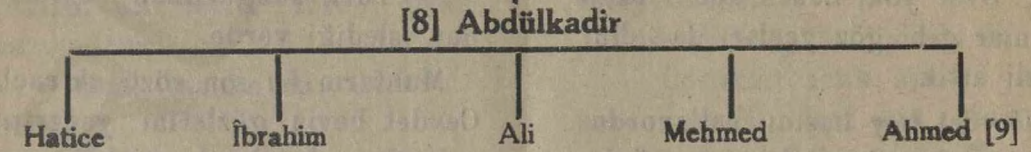

- (1) Mezar taşında vefatı (1079) dur. Karesi meşahirine göre (1080) dedir.
 (2) Şuaradan olup tekirdağında vefat etmiştir.
 (3) Balıkesirde İbrahim bey Camiinin banisidir.

[A] Hacı İlyas Bey

[B] Mehmed

(4) (1191) de Balıkesir mütesellimi olup Abdülkadir beyin katli hadisesinde kardeşile beraber hareket etmiştir.

(5) İbrahim bey 1184 senesinde mütesellim ve serdarlıkla iştihar ederek, serkeşane hareketile halkı bizar etmiş ve amucası (Abdülkadir) beyi öldürerek Zağnos Paşa tevliyetini mükerreren eline geçirmiş ve bunun tağallübünden bıkan hükümet; biraderi Caferle beraber idamını emreylediğinden firar etmişler ve bunun üzerine (1193) de bütün emlakı zabt ve furuht edilmiştir. İbrahim bey İstanbulda Şehbazgiray nezdinde saklı olup bilâhare affedilmiştir. «Karesi meşahiri»

(6) Mezar taşına göre vefatı (1231) dedir.

(7) (1216) da mütesellim olmuştur.

(8) Amuca zadelere tarafından öldürülmüştür.

(9) Meclisi şer'e arzıhal veren zat.

TASHİH

Bundan evvelki yazımızda iki tertib hatası olmuştur. 572 inci sahifenin birinci sütununda ve aşağıdan 14 cü satırın «yazımızın sonuna ilâve edeceğimiz bu aile şeceresinde...» ile başlayan bütün cümle şöyle olacaktır: « yazımızın sonuna ilâve edeceğimiz bu aile şeceresinde 1231 senesine kadar dahil olanlar meyanında İsmail beyin Zağnos ailesine mensub olmadığı görülecektir». 573 cü sahifenin birinci sütununda ve ikinci satırda Rasih Ahmed beyin eserinin ismi « falussaade » olacağı yerde «flussaade» şeklinde dizilmiştir. Tashih eder, özür dileriz.

Koca Tepenin Beş Atlısı..

(Ulusal Roman)

Yazan : Hüsamettin İŞİN

— 8 —

— Çocuklar!.. Artık savaş yok, barış var.. Mondros yok, Mudanya.. Sver yok, Lozan var.. Akan kanlar gibi göz yaşları da dinmeli artık..

Cevdet bey başını sallayordu:

— Öyle, Cemil dayıcağım öyle. Aramızdan çıkan Veli, hayallere sığmayan bir varlık gösterdi. İşe başladığı yerde üç arkadaş ile vücudunu göklere verdi. İşte bu veristir ki, düşman cephesini kökünden sarstı.. Onları cil yavrusu gibi dağıttı. Aralarından kurtulan Kızılcalı Ahmet, sağ kolunu orada bırakarak köyüne döndü.. Selim, Tınaztepe önlerinde kumanda ettiği bir avuç kahramanla, kanının son damlasına kadar çarpıştı.. Ben Sakaryada bir, Dumlupınarda üç yara aldım. En çok kanımın aktığı yer Afyon oldu..

O sırada bir çok köylüler odaya giriyorlardı. Cevdet bey yanındaki zabıtları muhtara göstererek:

— Aç bak, bunların hangisinde yara yok.. Türk askeri yarasıle öğünür bir askerdir.. O, asker ki yaralanır, ölür, fakat vatanından bir karış toprak olsun kimseye vermez.. Sen de yaralısın değil mi?

Muhtar Cemil cevap verdi:

— Bacağımdan.

— Nerede aldın bu yarayı?

Muhtar Cemil ağır bir sözle:

— Türk süngüsünün durmadan işlediği yerde.

Muhtarın bu son sözü ak saçlı Cevdet beyin gözlerini yaşarttı, cebinden çıkardığı beyaz bir mendille gözlerini sildi Ve Muhtara:

— Muhtar, dedi. Size doyum olmaz, gün inmeden Kızılcadan ayrılacağım. Yalnız gitmeden önce, Ahmetle, Gülsümü görmek isterim.. Kocatepede bir fırka kumandanı sıfatile Veliyi ünlü ödevine gönderirken, Veli beyin bir fırka kumandanından ziyade bir ağabeyine söylediği son sözleri yerine getirmek isterim.. Bunun için emir et.. Onları buraya çağırırsınlar.. Muhtar kapıya doğru ilerledi.. Kapının eşiğinde çömelerek oturan köylülerden Mehmede Bağırıldı:

— Haydi Mehmet!.. Koş. Ahmetle Gülsümü çağır..

..

On beş dakika sonra Ahmet önde, Gülsüm arkada köy odasına girdiler..

Odanın zabıtlarıyla dolu oluşu, Gülsümü irkiltti.. Kalbi çarpmağa, göz kapakları oynamağa başladı. Acaba?.. Bu zabıtlar ne diye köylülerine gelmişlerdi.. Yoksam yine mi bir dövüş vardı.

Bir an Gülsümün görüşleri, dü-

şüncelerine aktı.. Olduğu yerde durdu kaldı..

Ak saçlı kumandanla göz, göze gelen Ahmet, bu gün gözleri ne de parlıyordu.. O şimdi fırka kumandanının dudaklarına bakıyordu. O dudaklarkı.. «Kocatepede Veli beye son emri veren dudaklar..

Ahmedin uzun, uzun bakışlarından çok şeyler sezen fırka kumandanı:

— Beni tanıdın mı Ahmet?.. Dedi..

— Tanımaz olur muyum hiç..

— Nerede?

— Kocatepeden..

— Kocatepeden mi?

— Öyle, siz bizim orada fırka kumandanımız değil mi idiniz paşam..

— Yanılıyorsun Ahmet.

Ahmet başını salladı:

— Hiç yanılır mıyım paşam.. İnan olsun ki ben cephelerdeki kumandanlarımı, bir safta düşmanla dövüştüğüm arkadaşlarımı anamdan, babamdan, köylülerimden daha iyi tanırım.

O anda Gülsüm atıldı:

— Ben de öyle paşam..

Cevdet paşa ayağa kalktı. Bir iki adım atarak Gülsümün önüne dikildi. Elile omuzunu okşadı:

Gülsüm hanım diyordu.. Bir Türk kadınına yakışacak fedakârlıkların okadar çok ki.. Bilmem hangilerini sayayım, bunlar saymakla, biter. tükenir şeyler mi hiç..

Gülsümün başı yavaş, yavaş önüne düştü. Dudaklarından çıkan sönük bir ses paşanın kulaklarında üttü:

— Ne olacak paşam borcunuzdu, dedi..

Cevdet paşa etrafına bakındı.. Bütün köylüler hep ona bakıyorlardı.. Bu gün paşanın sözleri ne tatlı ve ne de yumuşaktı.. O paşa ki, Kocatepede yüzü hiç gülmeyen, elinden kamçısını bırakmıyan, uyku nedir bilmeyen, sert bakışlı, fırka kumandanı mitalay Cevdet..

Paşa güle, güle diyordu ki:

— Çocuklar artık savaş yok, barış var. Mondros yok Mudanya.. Sver yok Lozan var Kanlar gibi göz yaşları da dinmeli artık.. Sil göz yaşlarını Gülsüm hanım. Velinin son dileğini yerine getirmeğe geldim.

Gülsüm:

— Ne dileği paşam?..

— Ne dileği olacak Gülsüm hanım. Sen Ahmetle evlendireceğim..

İki baş paşanın önünde eğildi.. Paşanın bu son sözü duduklarında kaldı.

Muhtar cevap veriyordu:

— Paşam onları biz everdik bile..

Bir köşede oturan bir köylü yerinden kımıldadı Muhtarın sözünü kestti:

— Bir oğlan çocukları bile var..

..

Cevdet paşa köylülerin madalyalarını göğüslerine takıyordu.. Tam otuz kişiye madalaa verildi. Otuz birinci madalya Velinindi..

Velinin madalyasını avuçlarının arasında sıkı Cevat paşa, yavaş, yavaş yürüdü, madalyayı göğsü heyecanla, sevinçle titreyen Gülsümün önünde durdu:

— Gülsüm hanım dedi.. Boş kalan göğsünün bir tarafına da Velinin madalyasını takıyorum. Dedi ve madalyayı Gülsümün göğsüne taktı. Gülsüm hıçkırıkla, köylülerin alkışlarına karıştı. Yüzü soluk, dudukları yumuk, omuzları çökük Gülsüm. Şimdi daha içten ağlayordu. Bu ağlayış hem acı, ve hem de tatlı idi.

Yarım saat sonra köy odasının önünde arabalarına binen konuklar, Kızılcahların içten kopup gelen taşkın alkışlarıyla uğurlanırken ak başlı kumandan Gülsüme döndü ellerini avuçlarında sıkarak:

— Gülsüm hanım!.. Çocuğunun adı.. (Kocatepe) olsun.

SON

Ata Sözleri

Toplayan: İ. Hakkı AKAY

Kelem kılıncıdan keskindir.

İlim silâhtan müessirdir. Kılıncı yarası iyi olur, dil yarası iyi olmaz. Arapça meseli de bunu andırır.

Kırk yılın başı abdâln düşü

Bir iş yapalım dedik; karşı-mıza bunca maniâlar çıktı demektir.

Kurt varken çakal ne yapar?

Yani, her zayıf kaviden çekinir; güneş varken yıldız görünmez ilmin ruhanî vardır, demektir.

Kara sığırdan boğa koymuşlar, Evvelâ anasını aşmış

«Çingeneye beylik vermişler de evvelâ babasını kesmiş» Meseli gibi. Mayası kötü olan kendi akrabasına bile fenalık yapar. Bu gibilerden çekinmek lüzumu anlatılmak isteniliyor.

Karıncadan ibret al, baştan kışı karşıla

Sayı amele ihtiyatkarlığa teşvik mahiyetindedir.

Kaçanın anası ağlamamış!

Bu, saltanat devrinin verdiği ızdıraplardan kalma bir sözdür.

Kılıncı kınını kesmez

Akraba akrabaya fenalık yapmaz, dost dostu incitmez demektir.

Kış gününün usulüne, osman-

lının dostluğuna güvenilmez.

Osmanlı diye birinci atıcı ve onurlu adamlara derler. Kış gününün puslu ve güneşli havası nasıl insanları aldatırsa onurlu adamlarında tebessümü muvakkattır. Ufak bir şeye kızar, hidetlenir ve zarar yapar. Bu gibilerin iltifatlarına aldanmamalıdır. Demek.

Kavgasız aşım korkusuz başım

Dedi kodu ve mücadeleye iş-tirak etmeyenler rahat olurlar, demektir.

Kızdır nazdır, bin lira azdır.

«Kız evi naz evi, gibi oğlan evi — nizaz evidir, — kız evine yalvarmaya mecburdur.

Kahve misafirin tezkeresidir.

Misafirlikte bir «git kahvesi» vardır. Vaktini geçiren misafire verirler ki misafir, bu ikinci kahveyle mezuniyet vesikasını almış olur.

Katilin ömrü az olur

Çünkü, üzerine intikam alır. Katiller, gayritabîî yaşarlar ve binaeyh, her gayritabîî gibi katillerinde ömrü az olur.

Kuru ağaç altına oturulmaz.

Bu meselden maksat, ağaç yetiştirmeye teşviktir, yârdu yeşillendirmeli ve şenlendirmeli demektir.

Kızı bin kişi ister bir kişi alır.
Dengi olmadığı bir kıza ta-
lip olanların nakaratıdır.

Korkunun acele faydası yoktur.
Cesarete teşvik mahiyetinde
söylenir. Ölüm tehlikeleri karşı-
sında şaşırarak pusmak faide
vermez Binaenaleyh, cesaret ve
maharetle karşıdaki düşmanın
mağlûp edilmesine gayret edil-
mesini tavsiye eden bir sözdür.

Kurt, komşusunu yemez
Kurt gibi yırtıcı bir hayvanın
bile komşusuna fenalık yapmadı-
ğını ve binaenaleyh, bizim de kom-
şu hatrı saymaklığımızı ve kom-
şularımıza fenalık yapmaktan çe-
kinerek hoş geçinmekliğimizi
tavsiye eden bir öğüttür.

Kavgalı tavşan avcı başının olur.
Münazaah için akibeti yoktur.
Bittabi bu münazaalardan arada
başkaları istifade eder, külah
kapar.. Demektir.

Kırk yılda bir çıra yaktık, ay
akşamdan doğdu.

Kırk yılda bir işe başlakak,
rakipler karşımıza çıktı - yakut
Bir mal satmak istedik umduğu-
muz fiyatı bulamadık, ucuzladı
demektir.

Kurda koyun teslim edilmez
Ataların kötülere itimat edi-
lmesini tavsiye eden değerli
sözlerindendir.

Kurt katırın bahasını bilmez
Altından kalkılamıyacak işle-
re girmeyiniz, demektir.

Koyun başı dururken kuzu ba-
şı tencereye girer.

Yani, kaviler her zaman za-
man zayıfları mağlup eder, ma-
hiyetinde irat olunur.

Kara gün kararıp kalmaz
Bu, hazin bir tesliye dir:
«Gün doğmadan meşmei şep-
ten neler doğar!» gibi

Kadın da keramet vardır, güller
belli etmez;
Köpek de keramet vardır, ürür
belli etmez;

Bu bir tekerlemedir. «Kadının
fendi erkeği yendi.» meselenin
benzeridir.

Kapıyı filledim, tazıyı çulladım
1 — Tezimi yaptım, işimi
bitirdim;

2 — Bence hava hoş.. Ma-
kamlarındadır.

Kız istiyen bize, cehiz istiyen
bedestana

Kız çok. Fakat parana güven
Demektir.

Kul kulun rızkına sebep olur.

Cemiyet hayatında insanlar,
birbirlerine yardımla mükelleftir-
ler. Teavün olmadan yaşanmaz.
Kurdü gören köpek ürmeğe başlar

Canı yanan can korkusu o-
lan, haksızlık karşısında kalan
susmaz.

Kaç baharın otunu yemiş
1 — Kağşamamış bünyeler,
2 — Başından birçok belâ
geçmiş adamlar,

3 — Tecrübe görmüş insan-
lar hakkında kullanılır.

Halkevimizin Bir Senelik Faaliyeti

Halkevimiz çalışmalarına her
gün bir az daha hız vererek de-
vam etmekte ve yurdumuzu fay-
dalı olabilmek için elden geldiği
kadar mesai sarf etmektedir.

Aşağıdaki satırlar Halkevimi-
zin bir senelik faaliyetini göster-
en muhtasar malûmatı okurla-
rımıza taktim etmeği faydalı bul-
duk.

1 — Dil, Tarih, Edebiyat Şubesi:

Bu şubemiz işlerini bir proğ-
ram dahilinde yaparak mesaisini
"Konferans, Dil, Folklor, Edebi-
yat, tarih ve mecmua" kısımla-
rına ayırmış ve bu işlerde müte-
hassıs arkadaşlarını ihtisaslarına
göre tanzif ederek kendilerine
mevdü tetkikatta bulunmuşlardır.

A — Konferans işleri:

Gerek evimizin salonunda ve
gerek Hoparlörlerle bir sene içinde
(123) Hitabe ve konferans veril-
miştir. Konferanslar seri halinde
ve haftanın muayyen gününde
verilmekte olup, binlerce vatan-
daş, bu konferanslardan istifade
etmektedir.

B — Dil işleri:

Bu kolumuz Türk dili tetkik
cemiyetinin verdiği direktifler
dahilinde çalışmaktadır. Azaları-
mızın muhtelif yerlerden topladıkları
Dil malzemelerini, mezkûr
cemiyete gönderilmektedir. Vilâ-
yetimiz dahilinde (Köy dere, te-
pe) ve adlarla (Aşiret ve eski
ki Soy, Boy, Ocak) Adları top-
lanmasına devam edilmiştir.

C — Folklor işleri:

Şimdiye kadar toplananlara
şunlar ilâve edilmiştir. (30) adet
notalarıyla beraber halk türkû-
leri, (103) adet muhtelif hasta-
lıklara dair halk hekimliği ve
hayvan hastalıkları ve tedavi şe-
killeri, (15) adet halk mizah fık-
raları, (15) adet halk masalları,
(1105) adet mani (304) adet
Atalar sözü, (25) adet Nasrattin
hoca hikâyeleri, (1221) adet bil-
mece, (31) adet Düğün âdeti ve
milli spor hareketlerini gösterir
resimler, (32) adet halk adet ve
ananesi, Bunlardan başka şu fol-
klör malzemesini Kaynak Mecmua-
mızda neşrettik, (257) mani, (59)
türkü, (99) Atalar sözü, (3) halk
adet ve ananesi V. S.

D — Tarih işleri:

Tarih bakımından ehemmiyetli
ve milli günlerin yıl dönümleri,
tarihî konferaaslar, Bu kolumuz
tarafından hazırlanmakta ve yap-
tırılmaktadır. Balıkesirin uzak ve
yakın tarihini alâkadar eden
mülga mahkemeî şeriye sicillâtı,
evkaf kuyudatı ve İstanbul mah-
zeni evrakında Balıkesiri alâkadar
eden vesikalar tetkik neticesi
bulunarak tasnif edilen vesaiiki
tarihiye sırası geldikçe Kaynak
mecmuamızda neşredilmektedir.
Bunlardan başka yukarıda işaret
ettiğimiz vesikalar kitap halinde
neşredilmektedirki bunlarda ta-
rihte nakil vasıtaları Balıkesir ve
çevresinde eski ve yeni maden-
cilik, Balıkesir Yatırları, gibi
eserlerdir. Geçen sene içinde (4)
tarihî seyahat yapılmıştır.

E — Edebiyat işleri;

Muhitimiz gençliğinin bu sahada yetiştirilmesine çalışılmaktadır. Kaynak mecmuamızda genç istidatlara sahifeler ayırmakta ve burada muvaffak olan gençlerimizin yazıları ile resimlerinin de teşvik mahiyetinde derç etmekteyiz.

F — Kaynak Mecmuası;

Mecmuamız münderecatını herman vilâyetimiz dahilinde, her sahada yapılan tetkikat ile elde edilen müsbet netayic mecmuamız vasıtasıyla neşredilmektedir. Milli günlerimizde yapılan hareketler ve söylenen hitabe ve nutuklar muntazaman mecmuamızda basılmaktadır.

2 — Ar şubesi;

Bu şubemizin halk şarkıları gurubu verimli çalışmalarına devam ederek (8) konser vermiştir (18) kişilik bandomuz günden güne inkişaf etmektedir. İki caz takımı şehrimizin ictimai hayatındaki ihtiyacı hemen hemen karşılamaktadır. Bando ve cazımız Hoperlörlerimiz vasıtasıyla çalışmalarına devam etmiştir.

3 — Gösterit Şubesi :

Bu şubemiz faaliyetine daha hız vererek bir sene içinde (38) temsil ve bunlar tekrar edilmek suretile (76) gece müsamere verilmiştir.

4 — Spor Şubesi :

Semereli çalışmalarına devam etmiştir. Şehrimiz sporcuları arasında Futbol, Atletizm, Bisiklet Maç ve Yarışları tertip ederek sporun inkişafına yardım etmiş

ve galiplerine muhtelif mükâfatlar vermiştir. Bunlardan başka güreş, boks, İskrim ve tenis oyunları tertip edilerek gençlerimizin beden terbiyesine verilmesi lâzım olan yüksek ehemmiyeti, tebarüz ettirilmektedir.

5 — Sosyal Yardım Şuası :

Bu şubemiz geçmiş yıllarda olduğu gibi çalışmalarına devam etmiş, memleketin ve muhitin fakir hastalarını parasız muayene ve icabında hastahaneye yatırılarak tedavi ettirmiştir. Halkımızın sıhhatiyle, köylerimizin kalkınması ve sıhhi vaziyetleriyle bilhassa alakadar olmaktadır.

6 — Halk dershaneleri ve Kurslar Şubesi :

Bu şubemiz Türkçe, Fransızca İngilizce, Almanca kursları açarak Yurtdaşların faydaları cihe-tine gitmektedir. Bundan başka aynı şube tarafından Resim, Te-tot, Biçki Dikiş ve Şapkaçılık Nakış kursları açılmış ve bu kurslara birçok bayanlar iştirak ederek faydalanmışlardır.

7 — Kitapsaray ve Yayın Şubesi :

Kütüphanemiz kitap adedini mütemadiyen artırmaktadır. Halen (5500) Kitap mevcudu olan bu şubemiz her cihetçe Yurtdaşlara faydalı olmaktadır. Yine bu şubemiz tarafından tesis edilmiş olan seyyar Kütüphane köylülerimizin okuma zevklerinin artırılması ve bu zevkin tatmini gayesiyle seyyar kütüphanemizi müsait zamanlarda daima fa-al vaziyette bulundurmaktadır.

Yedi Nahiye seyyar Kütüphane gönderilmiş ve afişlerle okuma alakasının çoğalmasına çalışılmıştır. Bu şubemiz vasıtasıyla şehrimizin beş yerinde Hoperlör tesisatı yapılarak, her gün Yurtdaşların faydalanmaları için neşriyat yapılmaktadır.

Seyyar kütüphanemiz n, yerinde bir kuruluş olduğunu taktir eden C. H. P. genel sekreterliği seyyar kütüphanemizin kuruluş ve köylere ne şekilde tahrik edildiği hakkında malumat istiyerek «seyyar kütüphaneler» tesisini diğer halkevilerine bir nümune olarak göstermiştir.

8 — Köycülük Şubesi :

Bir çok köylere gidilerek tetkikler yapılmış, köylünün ihtiyaçları mahallinde tesbit edilerek, yapılacak işler hakkında tenvir edilmiştir köylerden gelen Yurtdaşlara pazartesi günleri akşam sinama, temsil gösterilmekte ve konferanslar verilmektedir.

9 — Müze ve sergiler Şubesi:

Balıkesir ve muhitinde bulunan tarihi yerlere seyyahatler yapılarak tetkikatta bulunulmuştur. Eski eserler bulunarak veya satın alınarak veyahut hediye edilmek suretile elde edilen esarı tarihîyle Halkevimiz müzesine konulmaktadır.

Kaynak Altıncı Cildin Fihristi

- A — Abdi Ağabeyoğlu : Balıkesirde Hastahaneler tarihçesi. (334, 367, 385, 398, 412, 426, 445, 459.)
- A. Kadri Balkan : Köylerde evlenme adetleri, 331
- A. Zeki Ökmen: Boğaz köy Eti Sanat eserleri, 345, 365, Onbeşinci yıl, 478
- Avni Can : Yurdum (Şiir) 355
- B — Baha Dürder : Kalem 343
- Behmen Antaş : Atam sana 566
- C — Cenap Refik Orkon : Meyvalarımız 431
- Cevdet Demiray : Türk Devrimi ve Türk Dili 482
- Cezmi Berklin : Atatürk 483
- E — Ekrem Çavuldur : Paşa Sultan Türbesi 396, 428 Cumhuriyet idareleri 484, Atatürk 538 Karası oğulları kimlerdi? 553, 569
- G — G. Kunt : Cumhuriyetimizin 15. inci yıl dönümü 487
- H — Hüsamettin Işın : İhanet 338 Kocatepenin beş atlısı 391, 477, matbuta Gündoğarken 409 Kocatepenin beş atlısı 417, 435, 449 küçük hikâye müsabakası 457 Kocatepenin beş atlısı 463 Atamızın büyük eseri 452 Kocatepenin beş atlısı 561, 574.
- Hamdi Arabacıoğlu : Mükerrrem Kâmil Su, 378.
- Hikmet Turhan Dağlıoğlu : Fal, 388 Kırkından sonra 447, 467.
- H. Haymana : Emekli bir öğretmenin candan teessürü ve temennisi 546
- İ — İsmail Hakkı Akay : Türkülerimiz 342, Atalar sözü 373, 403, 419, 437, 455, 469, Atanın huzuru ulviyetinde 543, Atalar sözü 559, 582
- İlhami Oymak : Onbeş yaş gibi 486 durmak düşünüyor 488
- K — Kâmil Su : Balya mahzenine ait bir vesika 330, Konferans 347, 362 Sağancılı veli 371 konferans 379, Balıkesire ilgili iki vesika 394 Balıkesirde zelzeleler. 425
- Kerim Kâni Akpınarlı : Tarihi tetekiklerde göze çarpan noktalar. 356 Zağnus paşa Ahfadına ait bazı mezar taşları 571
- Kaynak : Yıl Dönümü, 357 Halkkrvinin bir yıllık Çalışması 387, Balıkesire ait üç vesika. 433, 441 halkevimizin beş yıllık çalışması. 498
- L — Leman Çiçedağ : Emzik 578
- M — Mustafa Salman : Yağcılar ve Savaş tepe manileri 351, 375, 405 Halk Türküleri 414 Yağcılar ve Savaştepe manileri 423, 439, 453, 471, 654
- Mükerrrem Kâmil Su : Büyük Türk mimarsınan, 377. kültür kaynağı 329, Anafartalar Kahramanına, 361, 19 Mayıs 393
- Mustafa Genç : İstek 567 Atatürk 544
- M. Yurday : Soya Fasulyesi 568, 584
- Münevver Kaymakçı : Deli Kartal 401, 421
- Muharrem Hasbi Helvacıoğlu : Ağlar, Gazel, 410
- Melâhat Dolsar : Ant İçme günü 545
- N — Nazım Örensun : Cumhuriyetin Onbeşinci yılı 475 Atatürk 531
- Nedim Göknil : Hitabe 547
- O — Osman Balkır : Örentep - Ayaklı 556
- Ş — Şevki Feyzioğlu : 15. inci Yıldönümü marşı 481
- T — Tahir Balcı oğlu : Fihristi İbni Nedim 383, 416

Evimizin Neşrettiği

KİTAPLAR

- 1) — Halkevimizin sekiz aylık çalışması
- 2) — Köy kitabı
- 3) — Öz Tükçe adlar.
- 4) — Çepniler,
- 5) — Halk inanmaları,
- 6) — Özel görenek ve inanmalar,
- 7) — Atalar Sözü
- 8) — Bağcılık,
- 9) — Verem,
- 10) — Yusuf Fakih,
- 11) — Yurdum için,
- 12) — Balıkesir Coğrafyası,
- 13) — Konferanslar
- 14) — 17,18 inci asırlarda Balıkesir şehir hayatı,
- 16) — Köylü Ormandan nasıl faydalanır,
- 17) — 19 Mayıs,
- 18 — Yağcılar ve Savaştepe manileri.
- 19 — Öz Ses ve Zevk kaynaklarımız.
- 20) — Balıkesir ve civarında Yürük ve Türkmenler
- 22) — Türkiyede Su ve Ağaç meselesi
- 23) — Uygurlar ve Uygur Medeniyeti

ÇIKMAKTA OLANLAR

- 15) — Vesikalar
- 21 — Halkiyat

